

Aksa Tufanı Operasyonu Sonrası Türkiye-İsrail İlişkilerinde Dinamikler

Dynamics in Türkiye-Israel Relations After Operation Al-Aqsa Flood*

Mehmet BABACAN**

Başvuru Tarihi: 10.11.2025

Kabul Tarihi: 23.12.2025

Makale Türü: Araştırma Makalesi

DOI: 10.5281/zenodo.18086537

Özet

Türkiye ile İsrail arasındaki ilişkiler çeşitli ideolojik, dini, siyasi, kültürel ve konjonktürel unsurlara bağlı olarak inişli-çıkışlı bir seyir izlemiş ve geçmişten bugüne bölgesel ve uluslararası sistemdeki gelişmelerin etkisi altında şekillenmiştir. Hamas'ın silahlı kanadını oluşturan Kassam Tugaylarının 7 Ekim 2023 tarihinde gerçekleştirmiş olduğu “Aksa Tufanı Operasyonu” Ortadoğu bölgesindeki güvenlik siyasetini bir bütün olarak değiştirmesi yanında Türkiye-İsrail ilişkilerini de dönüştürmüştür. Kısa bir süre önce başlayan normalleşme eğiliminden çıkarak yeniden sert ve soğuk bir atmosfere giren ikili ilişkiler tekrar kopma noktasına gelmiştir. 7 Ekim sonrası süreçte açık bir biçimde Filistin ulusunun yanında yer alarak İsrail'in tüm Ortadoğu coğrafyasını istikrarsızlık ve güvensizlikle baş başa bırakan radikal ve saldırgan eylemleri karşısında sert bir tavır takınan Ankara, Gazze'de işlenen savaş suçlarına ve soykırıma karşı uluslararası toplumun tepkisine de öncülük etmiştir. Netanyahu ve savaş kabinesinin Gazze'de giriştiği kapsamlı kara harekâtı ile buradaki sivil nüfusa yönelik soykırıma varan şiddet dalgası yanında 8 Aralık 2024'te noktlanan “Suriye Devrimi” kapsamında bu ülke topraklarında baş gösteren rekabet ve meydan okumalar her iki bölgesel aktörü “güvenlikçi” ve “pro-aktif” bir dış politika izlemeye sevk etmiştir. Bu çalışma bahse konu noktalar üzerinden 7 Ekim 2023 tarihi sonrasında İsrail ile Türkiye arasındaki ilişkilere yön veren değişkenleri ve dinamikleri ele alarak “bölgesel güvenlik kompleksi” bağlamında “teorik” ve “analitik” bir çerçeve sunma amacını benimsemektedir.

Anahtar Kelimeler: Aksa Tufanı Operasyonu, Filistin, İsrail, Türkiye, Ortadoğu.

Abstract

The relations between Turkey and Israel have followed a turbulent course, influenced by various ideological, religious, political, cultural, and conjunctural factors, and have been shaped by developments in the regional and international systems from past to present. The “Operation Al-Aqsa Flood”, conducted on October 7, 2023, by the Qassam Brigades, the armed wing of Hamas, not only

* Bu çalışma Türk Dış Politikası Araştırma Merkezi (TUDPAM) tarafından yayımlanan elektronik dergi “Dış Bakışım” Haziran-2025 sayısında yayımlanan “Normalleşmeden Restleşmeye, Restleşmeden Kontrollü Gerginliğe: Son Dönem Türkiye-İsrail İlişkilerinde Dinamikler” başlıklı çalışmanın genişletilmiş halinden oluşmaktadır.

** Dr., Bağımsız Araştırmacı, E-Posta: mbabacan2716@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1420-7726.

fundamentally altered security policy in the Middle East but also transformed Turkish-Israeli relations. Having recently abandoned the normalization trend and re-entered a harsh and icy atmosphere, bilateral relations have once again reached the breaking point. In the post-October 7 period, Ankara openly sided with the Palestinian nation and took a firm stance against Israel's radical and aggressive actions, which have brought instability and insecurity to the entire Middle East. It led the international community's response to the war crimes and genocide committed in Gaza. The extensive air campaign launched by Netanyahu and his war cabinet in Gaza, the wave of violence that amounted to genocide against the civilian population there, and the rivalries and challenges that emerged within the context of the "*Syrian Revolution*" that ended on December 8, 2024, have driven both regional actors to pursue a "*security-oriented*" and "*pro-active*" foreign policy. This study examines the variables and dynamics shaping relations between Israel and Turkey after October 7, 2023, through these points, and aims to provide a "*theoretical*" and "*analytical*" framework within the context of the "*regional security complex*" theory..

Keywords: Operation Al-Aqsa Flood, Palestine, Israel, Türkiye, Middle East.

Giriş

Bölgesel ve küresel sistemde büyük bir kırılmaya yol açarak yeni jeopolitik hesapların devreye girmesine neden olan ve "*Suriye Devrimi*" ile etkilerinin güçlü bir biçimde devam ettiğine tanık olduğumuz "*Arap Uyanışı/Baharının*" şüphesiz Türk dış politikası üzerine de güçlü etkileri olmuştur. Bu bağlamda Mısır, Tunus, Libya, Yemen, Suriye, Bahreyn gibi geniş bir ölçeğe yayılan devrim dalgaları esnasında bahse konu ülkelerde siyasal erke sahip olanlara halkın taleplerine kulak verme çağrısı yapan Ankara, kitlelerin demokratik ve meşru haklara ulaşma çabalarını da desteklemiştir. Özellikle 2013 sonrasında halk devrimlerinin karşı devrimci ters dalgalarla karşılaşp bölgenin (Ortadoğu) küresel ve bölgesel aktörlerin gerek doğrudan gerekse vekil unsurlar üzerinden örtük/dolaylı jeopolitik mücadelelerine sahne olması Türkiye'nin yaklaşımının değişmesine neden olmuştur. Öncelikle kendi ulusal güvenlik öncelikleri temelinde Irak ve Suriye gibi ülkelerde güçlenmeye başlayan, IŞİD tehdidi ve PKK/PYD etkinliğine karşı aksiyon alan Ankara, hemen hemen diğer bütün bölgesel aktörler (İran, İsrail, Suudi Arabistan vb.) gibi daha güvenlikçi ve realist bir dış politikaya yönelmiştir (Duran, 2021: 22).

10 yılı aşkın bir süredir devam eden iç savaş ve çatışma ortamıyla birer küresel kriz hâline gelen Suriye'de iktidarı bırakmak istemeyen Beşar Esad, Rusya ve İran gibi aktörlerin desteğiyle ayakta kalmaya çalışırken, İsrail'le de çok da istikrarlı olmayan ilişkilere sahip olmuştur. Hatta bu ülkede artan İran ve Hizbullah etkisi Tel Aviv'in işine gelmese de İsrail, Beşar Esad'ı "*tanıdık düşman*" olarak nitelemiştir. İsrail, özellikle Arap devrimleri sürecinde bölgede etkisini artıran IŞİD, El-Kaide ve Boko Haram gibi radikal örgütler ve devlet dışı silahlı aktörler bağlamında artan güvenlik tehditlerinin bir süre sonra kendi varlığına yöneleceği endişesiyle Esad'ın ardından Suriye'de iktidara radikal ve cihatçı Sünni yönetimlerin gelebileceğini değerlendirmiş ve Esad'ın yönetimde kalmasını tercih eder hâle gelmiştir. Türkiye'nin Suriye devrimi çerçevesinde Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) örneğinde somutlaştığı üzere muhalefete siyasi, diplomatik ve askerî destek vermesi, Suriye krizinde Tel Aviv ve Ankara'nın farklı kutuplarda yer almasını doğurmuştur (Institute of Foreign Affairs, 2025).

Suriye özelinde bölgesel güvenlik gerilimleri had safhaya ulaşmışken 7 Ekim 2023 tarihinde Filistinli devlet-dışı aktör Hamas'ın silahlı kanadını oluşturan İzzeddin el-Kassam Tugaylarının işgal edilmiş topraklarda "*baskın*" tarzda gerçekleştirdiği eylem ve birçok asker ve sivil rehlin alma girişimi İsrail toplumunda büyük bir travma yaratırken bölgede bir kırılma noktası daha meydana getirmiştir.

Arap devrimleri kapsamında Ortadoğu alt-sisteminde demokratik hak talepleriyle başlayan süreçlerin bir süre sonra bölgesel ve küresel aktörlerin jeopolitik güç mücadelesine dönüştüğü bir konjonktürde, İsrail ve Türkiye Libya, Suriye vb. gibi birçok çatışma bölgesinde farklı bloklarda yer alarak karşı karşıya gelmiştir. 7 Ekim “Aksa Tufanı Operasyonu” sonrasında özellikle daha güvenlikçi ve militarize bir hal alan bölgedeki durum Ankara’nın büyüyen tepkisi eşliğinde uluslararası alanda bir küresel intifada yaratırken Türkiye ve İsrail arasındaki diplomatik hattın giderek zayıflamasını doğurmuş, bir süre sonra ise Türkiye’nin ticari ilişkileri tamamen kesmesiyle noktalanmıştır. Ancak buraya kadar olan durum tespiti yanında ikili ilişkilerin daha geniş bir açıdan analizine ihtiyaç bulunmaktadır. Türkiye-İsrail ilişkilerinin bugünkü görünümünü almasında; yapısal, tarihsel birtakım dinamiklerin etkisi altında şekillenmesi yanında Türkiye’nin İsrail politikasının Filistin politikasının bağımlı değişkeni olarak ortaya çıkmasının payı büyüktür (Kaya, 2019: 1044). Bu nedenle çok boyutlu bir tarihsel, siyasal ve kültürel arka plan araştırması yapılmadan ikili ilişkilerin bugününü anlamlandırmak ve geleceğini konumlandırmak pek de sağlıklı ve nitelikli bir eylem olmayacaktır.

Teorik, Kavramsal ve Yöntemsel Çerçeve

Türkiye’nin Ortadoğu bölgesi ile olan ilişkiler tarihsel açıdan uluslararası sistemdeki gelişmelerin etkisi altında kalmasının yanında çoğu kez iç siyasî gelişmelere (devrim, darbe, krizler, vb.) kadar uzanan geniş bir çerçevedeki unsurların yansımalarını da içermektedir. Bu bağlamda “Ortadoğu” bölgesi; özellikle Osmanlı Devleti’nin yıkılmasıyla birlikte kullanımı yaygınlaşmaya başlayan bir siyasî coğrafya ya da jeopolitik terim olarak “geniş” ve “dar/çekirdek” olarak nitelendirilen tanımlamalarla açıklanmaya çalışılan bir kavram olarak öne çıkarken Türk, Arap ve Fars kimlikliklerinin yoğun olarak bulunduğu bir coğrafyaya tekabül etmektedir. Bunun yanında kuzeyde Türkiye, güneyde Arap yarımadası, doğuda İran ve Kuzey Afrika (Batı) ekseninde ise Mısır ile çevrili olan ve bu kültür havzalarının ortasında kalan bölge yaygın Ortadoğu kavramının içeriğini oluşturmaktadır (Arı, 2017: 17).

Ankara’nın Ortadoğu bölgesi olan ilişkileri dönemsel farklılıklar içerse de bu bölgede 1948’de ilân edilen *İsrail* ile olan ilişkileri bu devletin taşıdığı öteki kimliği ve politikaları nedeniyle diğer Arap ve bölge ülkeleriyle olan ilişkilerinden daha hassas ve kritik bir konumda olmuştur. İsrail ile günümüzdeki farklılaşan ilişkilerin temel kırılma noktasını oluşturan “Aksa Tufanı Operasyonu”; 7 Ekim 2023 tarihinde Filistinli bir devlet-dışı aktör olan ve 2006 yılından beri Gazze Şeridinin yönetimini üstlenen Hamas’ın (*İslami Direniş Hareketi*) silahlı/askeri kanadını teşkil eden İzzeddin el-Kassam Tugaylarının işgal altındaki topraklarda düzenlediği ve rehinelere kaçırılması ile sonuçlanan bir baskın hareketinin ismi olarak kullanılmıştır (Mucuk vd, 2023: 106).

Çalışma kapsamında öncelikle Türkiye-İsrail ilişkilerinde önemli bir özgül ağırlığı bulunan tarihsel gelişmelere kronolojik ve retrospektif bir bakış açısıyla öz bir biçimde incelenecek ve ardından güncel gelişmeler ışığında Barry Buzan, Ole Waever gibi teorisyenlerin görüşleriyle şekillenen “bölgesel güvenlik konsepti” bağlamında ikili ilişkilerin bölgesel güvenlik siyaseti kapsamında değerlendirilmesine çalışılacaktır. Daha önce normalleşme eğiliminin baş gösterdiği siyasi ve diplomatik ilişkilerin Aksa Tufanı Operasyonu sonrasında kazandığı çatışmacı karakter Suriye devrimi, ekonomik ilişkilerin kesilmesi, Gazze’deki Soykırım gibi değişkenlerin baskılayıcı etkisi altında analiz edilecektir. Özellikle 8 Aralık’ta Esad rejiminin düşmesiyle noktalanmış Suriye Devrimi ekseninde öne çıkan bölgesel rekabet yanında Türkiye’nin izlemiş olduğu bölgenin ve Suriye topraklarının istikrara kavuşturulması kapsamında Ankara ile Tel Aviv politikaları arasındaki uyumsuzluğun ortaya çıkardığı yeni “kontrollü gerginlik atmosferi” de bu bağlamda tartışılacaktır. Ayrıca ikili ilişkileri etkileyen ekonomik ve ticari ilişkilerin sıfırlanması, Esed sonrası dönemde artan *IDF* saldırıları bağlamında veri temelli (grafik, tablo, harita, görsel vb.) nicel analiz yöntemleri benimsenecektir.

Türkiye-İsrail İlişkilerinin Tarihsel Arka Planı

Aslına bakılırsa birçok kaynakta Türkiye ve İsrail'in Orta Doğu'daki tek demokratik ülkeler olduğu belirtilmektedir ve İsrail, 1948'de kuruluşunu ilan ettiğinde onu ilk tanıyan Müslüman ülke Türkiye olmuştur (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2024). Ancak tarihsel perspektif bize Türkiye'nin bu tarihten itibaren Filistinli Arap ulusunun tezlerine ağırlık veren bir yaklaşımı benimsediğini ve uluslararası ve bölgesel platformlarda bu yönde argümanlar ortaya attığını göstermektedir. Türkiye; tarihsel, dinsel ve kültürel unsurların yanı sıra dış politikasına hâkim olan “*barışçıl yaklaşım*”, “*diplomasiye öncelik verilmesi*” ve “*insani dış politika*” gibi enstrümanlara vurgu yapan bir anlayışla hareket ettiğinden, bizatihi kendini Filistin halkının yanında bulmuştur. Arap-İsrail savaşlarından bugüne tarih; birçok kez Tel Aviv yönetimini işgalci, kural ve hukuk dışı, saldırgan olarak yazarken Filistin'in ve Filistinlilerin “*Nekbe*” den (1948) bu yana ağır zulüm ve baskı altında mücadelesini devam ettirdiğini de tüm insanlığı ve uluslararası toplumu tanık tutarak konumlandırmıştır. Böyle bir durumda 1990'larda gündeme gelen “*Ortadoğu Barış Süreci*” dahi çeşitli nedenlerden dolayı yoluna devam edemez hâle geldiğinde Türkiye, Suudi Arabistan ve diğer bölgesel aktörler Filistin'de kalıcı ve sürdürülebilir bir barışı inşa etmek için birçok plan ve yol haritası hazırlamıştır. Ancak Filistin'deki durumun çözümsüz ve girişimlerin de başarısız kalmasını işgal politikalarına ve revizyonist-siyonist emellerine daha uygun bulan Tel Aviv, her seferinde barış görüşmelerini sonuçsuz ve faydasız bırakmaya gayret etmiştir (Arı, 2007: 31).

Bu noktada Türkiye'nin aktivist bir barış girişimi olan “*Mavi Marmara*” olayı dahi iki ülke arasında etkileri uzun yıllar sürecek bir gerginliğin ve çatışmacı soğuk atmosferin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Dahası, İsrail-Türkiye ilişkilerine soğuk düş etkisi yapan olay ve dinamikler bununla da sınırlı kalmamış; “*alçak koltuk krizi*”, “*Davos (One Minute) olayı*”, “*Kudüs'ün başkent ilan edilmesi*” gibi tepkisellik derecesi Türk siyaseti ve kamuoyunda çok yüksek olan krizler söz konusu olmuştur. Ankara'nın Tel Aviv'le olan ekonomik, ticari, toplumsal, diplomatik ve diğer ilişkileri de sürekli siyasi ilişkilerin gölgesi altında kalmış ve konjonktürel özellikler göstermiştir. Söz gelimi; Mavi Marmara krizinin ardından Türkiye, İsrail'deki büyükelçisini geri çağırarak Tel Aviv'deki diplomatik misyonunu “*ikinci kâtiplik*” düzeyine düşürmüştür (Uzer, 2011: 138).

Türkiye ile İsrail arasındaki ilişkiler, Filistin politikası ekseninde ve onun gölgesinde şekillenen ve dalgalı bir seyir izleyen yapıya sahipken, ikili ilişkileri çoğu kez Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile olan ilişkiler, bölgedeki Arap devletleriyle olan ilişkiler gibi unsurlar da etki altına almıştır. Türkiye'nin İran, Suriye, Suudi Arabistan, Ürdün ve Filistin Özerk Yönetimi gibi birçok bölge ülkesiyle olan ilişkileri İsrail'i yakından ilgilendirmiştir. Bu bağlamda Ankara'nın Hüsnü Mübarek sonrası süreçte Mursi önderliğindeki Müslüman Kardeşler (İhvan) rejimine verdiği destek, Camp David düzeninin ve dolayısıyla meşruiyet zemininin kaybolacağı endişesini taşıyan İsrail'i oldukça tedirgin etmiştir. Türkiye ile İsrail arasındaki ticari ilişkilere bakıldığında ise bunun yukarıda da ifade ettiğimiz gibi dönemsel olarak yaşanan siyasi olay ve krizlerden etkilenecek dalgalı bir seyir izlese de netice itibarıyla Aksa Tufanına kadar olan tarihsel izlekte kesintiye uğramadan 2025 yılına kadar sürdüğü ifade edilebilir. (Demir ve Yayar, 2025).

Ancak siyasi ve diplomatik ilişkilerin kimi zaman sertleşen tonu ve Filistin meselesindeki en ufak bir gelişmeden dahi etkilenen kırılmalı ve hassas doğası Aksa Tufanı sonrasındaki süreçte daha belirgin bir hâl almış ve yukarıda ifade ettiğimiz gibi normal seyrinde devam eden ikili ticari ilişkiler 2 Mayıs 2024 tarihinde alınan bir kararla tarihinde ilk kez tamamen kesintiye uğramıştır. Nitekim aşağıdaki şekilden de anlaşılacağı üzere; Türkiye ile İsrail arasındaki ticaret hacmi Ekim-2023 tarihinden sonra hızlı bir şekilde düşüş trendine girmiş ve Mayıs-2024 itibarıyla da tamamen sıfırlanmıştır. 2 Mayıs 2024 tarihinde Ticaret Bakanlığı'nın almış olduğu İsrail ile ilgili karar bütün ürün gruplarında ihracat, ithalat ve transit ticaretin tamamen durdurulmasını kapsamaktadır.

İSRAİL İLE DİŞ TİCARETİMİZİN GÖRÜNÜMÜ:					
YIL	İHRACAT		İTHALAT		HACİM
	(milyon\$)	Değ.%	(milyon\$)	Değ.%	DENGE
2021 (1 Ocak-31 Aralık)	6.356		2.047		8.403
2022 (1 Ocak-31 Aralık)	7.032	10,60%	2.452	19,80%	9.484
2022 OCAK-EYLÜL	5.364		1.690		7.054
2023 OCAK-EYLÜL	4.329	-19,30%	1.319	-21,90%	5.648
2022 EKİM	489		241		730
2023 EKİM	348	-28,90%	99	-59,00%	447
2022 (1-6 Ekim)	62		48		110
2023 (1-6 Ekim)	120	90,80%	22	-53,50%	142
2022 (7-31 Ekim)	427		193		620
2023 (7-31 Ekim)	229	-46,40%	77	-60,40%	305
2022 KASIM	568		306		874
2023 KASIM	323	-43,18%	122	-60,05%	445
2022 ARALIK	611		215		826
2023 ARALIK	430	-29,65%	101	-52,91%	531
2022 (1 Ocak-31 Aralık)	7.032		2.452		9.484
2023 (1 Ocak-31 Aralık)	5.435	-22,7%	1.641	-33,1%	7.076
2023 OCAK	484		172		656
2024 OCAK	349	-27,89%	141	-18,02%	490
2023 ŞUBAT	458		174		632
2024 ŞUBAT	422	-7,86%	121	-30,46%	543
2023 MART	602		200		802
2024 MART	441	-26,74%	167	-16,50%	608
2023 NİSAN	428		155		583
2024 NİSAN	308	-28,04%	158	1,94%	466
2023 MAYIS	471		155		626
2024 MAYIS	2	-99,58%	9	-94,19%	11
2023 HAZİRAN	485		87		572
2024 HAZİRAN	0	-100,00%	0	-100,00%	0
2023 TEMMUZ	409		125		534
2024 TEMMUZ	0	-100,00%	0	-100,00%	0
2023 AĞUSTOS	496		131		627
2024 AĞUSTOS	0	-100,00%	0	-100,00%	0
2023 EYLÜL	500		119		619
2024 EYLÜL	0	-100,00%	0	-100,00%	0
2023 EKİM	348		99		447
2024 EKİM	0	-100,00%	0	-100,00%	0
2023 KASIM	323		122,3		445
2024 KASIM	0	-100,00%	0	-100,00%	0
2023 ARALIK	430		101		531
2024 ARALIK	0	-100,00%	0	-100,00%	0
2023 (1 Ocak-31 Aralık)	5.435		1.641		7.076
2024 (1 Ocak-31 Aralık)	1.522	-72,0%	596	-63,7%	2.118
YIL	İHRACAT		İTHALAT		HACİM
	(milyon\$)	Değ.%	(milyon\$)	Değ.%	DENGE
2024 OCAK	349		141		490
2025 OCAK	0	-100,0%	0	-100,0%	0
2024 ŞUBAT	422		121		543
2025 ŞUBAT	0	-100,0%	0	-100,0%	0
2024 MART	440,7		167,4		608,1
2025 MART	0	-100,0%	0	-100,0%	0
2024 NİSAN	307,8		158,1		465,9
2025 NİSAN	0	-100,0%	0	-100,0%	0
2024 MAYIS (1-20)	1,5		9,1		10,6
2025 MAYIS (1-20)	0	-100,0%	0	-100,0%	0

*Ticaret Bakanlığı verileridir.

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı, 2025

Aksa Tufanı Sonrası Süreç: “Gazze Soykırımı” ve “Suriye Devrimi” Kapsamında İlişkiler

7 Ekim 2023 tarihi Orta Doğu coğrafyası için bölgesel bir kırılma noktasını işaret ederken, Gazze bağlamında saldırgan politikalarıyla öne çıkan Netanyahu yönetimini bölge ve sistem için önemli bir güvenlik problemi olarak gündeme getirmiştir (Mercan, 2023: 80).

Aşırı sağcı ve terörist Netanyahu rejimi, Hamas tarafından gerçekleştirilen bu baskını bahane ederek yıllardır abluka altındaki Gazze Şeridi’ne yoğun ve kapsamlı bir kara harekâtı başlatmış; yaklaşık 2 milyon insanın yaşadığı bölgede katliam ve soykırıma girişmiştir. ABD tarafından desteklenen ve yoğun bir biçimde fonlanan, eğitilen, silah, mühimmat, araç-gereç ve istihbarat desteği yapılan İsrail ordusu (IDF), sivilleri hedef alan terör eylemleriyle uluslararası kamuoyunun tepkisini toplayarak bir yandan küresel bir intifadaya yol açmıştır. Diğer yandan kendisine karşı yükselen uluslararası muhalefet karşısında dezenformasyona başvurarak “meşru müdafaa” yapmakta olduğu gibi mesnetsiz, irrasyonel ve gülünç bir gerekçenin arkasına sığınmayı yeğlemiştir. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de özellikle kamuoyu ve iç siyaset (siyasi partiler, STK’lar, baskı grupları vb.) bağlamında aşırı tepki toplayan İsrail’in Gazze soykırımı boykot, protestolar ve kınamalarla topyekûn bir ulusal reaksiyon düzeyine ulaşmıştır. Tam da bu noktada Arap devrimlerinin ortaya çıkardığı yeni jeopolitik mücadelenin ardından durulmaya başlayan ve normalleşme eğilimine giren Türkiye-İsrail ilişkileri tekrar soğuk bir atmosfere girerek telafisi mümkün olmayan agresyon ve restleşmelerle dolu karanlık bir ortama hapsolmuştur (Hayali, 2025: 134).

Tel Aviv yönetiminin Gazze soykırımı devam ederken, yine Arap devrimlerinin ortaya çıkardığı en büyük kriz ve çatışma bölgesi olan Suriye’de muhaliflere karşı direnen Esad rejimi büyük bir güç kaybı yaşayarak iktidarı bırakmak zorunda kalmış ve “Suriye Devrimi” halkın lehine sonuçlanmıştır. “Heyet’üt Tahrir-Şam” (HTŞ)’nin rejim güçlerini bertaraf ederek ve İdlib, Halep, Hama, Humus düzleminde elde ettiği başarılar neticesinde başkent Şam’ı ele geçirmesinin ardından yaklaşık 61

yıllık Baas rejimi son bulmuş ve Suriye’de halkın sevinç ve muhalefetin zafer gösterileri arasında Ahmed el-Şara idaresinde bir geçiş hükûmeti oluşturulmuştur. Türkiye’nin diplomatik, askerî ve siyasi yönden büyük desteğine mazhar olan Suriye muhalefeti, Esad rejiminin devrilmesinin ardından sürekli bir biçimde Ankara’yla irtibat hâlinde olmuş ve Türkiye’nin devlet tecrübesinden yararlanma yolunu tercih etmiştir (Zelin and Cagaptay, 2025).

Bütün bu gelişmeleri dikkatle takip eden ve Esad sonrası süreçte Suriye’deki kazanımlarını ve işgal ettiği bölgeleri sürdürülebilir kılmaya çalışan İsrail, muhalefetin başarısından ve Ankara’yla kurduğu yakın ilişkiden açıkçası pek memnun olmamıştır. Esasen güç boşluğunun ve iktidar kaybının yaşandığı, devlet kontrolünün olmadığı, kendini savunmayan, zayıf ve istikrarsız bir Suriye, İsrail yönetimi için daha tercih edilebilirken; karşısında gücün temerküz ettiği ve devlet erkini yeniden inşa etmeye başlayan, bu kapsamda tehditlerle mücadele edebilmek için savunma kuvveti oluşturmaya yönelen, üstelik Türkiye gibi bölgesel majör bir aktörden teknik ve fiziki destek alan bir Şam yönetimi, Tel Aviv’in uzun dönem çıkarlarıyla bağdaşmamaktadır. Bu yüzden hem yıllardır işgal altında tuttuğu Golan ve çevresindeki hâkimiyetini tahkim etmek hem de Ankara’nın desteklediği yeni rejime mesaj vermek amacıyla el-Şara iktidarı sonrası süreçte de Suriye’deki saldırılarına pervasız bir biçimde devam eden Tel Aviv, Şam ve Ankara’nın sinir uçlarıyla oynayarak tahrik etmek istemiştir (İnat, 2025: 76).

Gazze’deki soykırımı tüm dünyanın gözü önünde devam ettirirken, bir yandan Hizbullah’a yönelik kapsamlı ve stratejik saldırılar gerçekleştiren ve Lübnan topraklarına saldıran, diğer yandan bir başka İran vekili Husilerin varlığı nedeniyle ABD’yle ortak bir biçimde Yemen’e saldıran, kural ve sınır tanımaz Netanyahu yönetimi, Suriye hava sahasını da ihlal ederek çoğu kez bu ülke topraklarında da bombalamalar gerçekleştirmiştir. Bunların bir kısmını Esad sonrası askerî birliklerin ve silah üretim tesislerinin varlığı gerekçesiyle yaptığını iddia ederken diğer birçok saldırısı ise yeni rejime gözdağı olarak yorumlanmıştır (CNN, 2025).

Son Dönem İkili İlişkilerde Dinamikler: “Bölgesel Rekabet” ve “Kontrollü Gerginlik”

Suriye’de teritoryal kontrol alanları inşa etmek isteyen ve bunları genişletme eğiliminde olan Tel Aviv, Esad sonrası dönemin belirsizliğini bir avantaj olarak kullanıp bu durumdan faydalanmak isterken karşısına Ankara’nın kararlı ve tavizsiz duruşu çıkmıştır. Baas döneminde ve özellikle Arap ayaklanmaları sürecinde Beşar Esad’ın siyasal erk ve kontrolünün zayıflamasıyla doğru orantılı olarak Hizbullah ve Hamas saldırıları, IŞİD tehlikesi ve diğer milis grupların eylemleri gibi unsurları bahane ederek çoğu kez Suriye topraklarına giren ve hava sahasını da ihlâl eden Tel Aviv, Esad rejimini kollayan Rusya ve İran’la beraber dahil olduğu bir güç denklemi içerisinde hareket etmekteydi. İran’ın vekil ve milis unsurlarla sahada olduğu Rusya’nın ise daha çok Lazkiye ve Tartus bölgesiyle hava sahasında baskın olduğu bu ortamda Tel Aviv, istihbarat bilgileri doğrultusunda kendisine saldırı hazırlığında olduğunu iddia ettiği silahlı güçlere karşı bombalamalar gerçekleştirerek eylemlerine bir nevi “*meşru müdafaa*” kılıfı giydirmeye çalışırken, diğer yandan da bir “*ön alıcı/önleyici savaş (pre-emptive strike) doktrini*” uygulamaya çalışmıştır (Kulu, 2018).

7 Ekim 2023 sonrası süreçte lider kadrosunun tasfiyesi ve çağrı cihazlarının patlatılmasıyla gerçekleştirilen suikastla önemli darbe vurduğu İran vekili Lübnan Hizbullah’ını büyük ölçüde zayıflatan Tel Aviv, Hamas’ın önemli isimlerine de suikastlar düzenleyerek istihbarat operasyonları sayesinde nokta atışı saldırılar gerçekleştirmiştir. Beşar Esad’ın devrilmesinin ardından ve Hizbullah gibi vekillerin geriletilmesiyle Suriye denklemine İran’ın dengenin dışına itilmesi ve Rusya’nın da Ukrayna Savaşı bağlamında diğer önceliklerine yönelmesiyle Suriye sahasında rakipsiz kaldığını değerlendiren İsrail ordusu, bu ülke topraklarında istediği gibi ilerlemeye başlamıştır. Golan bölgesinin yakınları dahil olmak üzere Güney Suriye’de birçok bölgeyi etki ve denetimi altına almaya

çalışan IDF, birkaç kez geçiş hükûmetinin uyarılarına muhatap olsa da bunları pek ciddiye almamıştır (Reuters, 2025).

Diğer taraftan Gazze’de yürüttüğü soykırım nedeniyle uluslararası toplumun büyük tepkisini toplayan ve giderek bölgesel ve küresel sistem için önemli bir güvenlik problemi hâline gelen Netanyahu hükûmeti sınırsız Amerikan desteğinin devam etmesi için bu süreçte Washington’la olan temaslarını artırmaya da gayret göstermiştir. Özellikle Trump’ın ikinci kez başkanlık koltuğuna gelmesiyle bölgedeki revizyonist politikalarını daha cesur bir biçimde uygulamaya başlayan Netanyahu ve ekibi Hamas ve Hizbullah’ın üst düzey isimlerine yönelik suikastları da ABD’nin istihbarat desteği sayesinde gerçekleştirmiştir (TRT World, 2024). Hâl böyleyken İsrail Başbakanı Netanyahu, Washington’a düzenlediği son ziyaretinde Başkan Trump’ın Türkiye ve Cumhurbaşkanı Erdoğan hakkında kullandığı ifadelerden dolayı büyük bir şoka uğramış ve Suriye politikasının çıkmaza girdiğini tahlil etmiştir. Suriye’deki devrimde Türkiye’nin katkısını öven ve Başkan Erdoğan’ın lider diplomasisini öne çıkaran Trump, Suriye’den çekilmekten bahsetmesinin yanında alanı Türkiye’ye bırakmanın doğru olacağını ifade etmiş ve bu konuda Ankara’nın başarılı girişimlerini anlatmıştır (AA, 2025).

Suriye’deki geçiş hükûmetinin ülkenin yeniden inşası çalışmaları yanında, anayasanın hazırlanmaya yöneldiği bir sırada Suriye hava sahasını pek çok kez ihlal ederek cumhurbaşkanlığı konutunun yakınları da dahil olmak üzere birçok bölgeye bombalar bırakan İsrail ordusuna ait uçakların birkaç kez Türk jetleri tarafından sinyallerinin bozulduğu iddia edilmiştir. İsrail’in Esad sonrası dönemde Suriye’de devam eden başına buyruk ve uluslararası hukuka aykırı girişimleri Türkiye’nin dikkatinden kaçmamış, İsrail makamları da bu konunun bilincinde olarak yeni denklemde Rusya ve İran yerine artık Türkiye’yle yüz yüze geldiğini fark etmiştir. Türkiye Dışişleri Bakanı Hakan Fidan’ın “*Suriye’de İsrail’le çatışmak istemiyoruz.*” açıklamasının ardından (BBC News Türkçe, 2025) İsrail hükûmetinden de aynı yönde beyanlar gelmiş ve taraflar Azerbaycan’ın ev sahipliğinde bir araya gelerek güvenlik, dış ilişkiler ve istihbarat konularında görüşmeye başlamıştır.

Keza İsrail, güvenlik ve istihbarat birimleriyle öteden beri devam eden ve “*normalleşme eğilimine*” giren daha önceki görüşmelerde belli bir düzeye ulaşmış ancak ifade edildiği gibi “*Aksa Tufanı*” operasyonu sonrası İsrail’in Gazze’ye başlattığı “*Demir Kılıçlar Operasyonu*” kapsamında düzenlediği katliam ve soykırım nedeniyle ilişkiler tekrar çıkmaza girmiştir (Çınkara, 2025: 186).

Türkiye’nin İsrail politikasının dinî, kültürel etmenlerin yanı sıra yukarıda da ifade edildiği gibi “*Filistin politikası*” çerçevesinde şekillenmesi ve bu durumun 7 Ekim sonrasında radikal bir biçimde değişerek Gazze’deki soykırıma odaklanması, Türkiye ve İsrail ilişkilerini artık dönüşü olmayan bir noktaya getirmiştir. Bu son noktada terörist Netanyahu rejiminin tüm bölgeyi ve uluslararası sistemi tehlikeye atan politikaları ve saldırıları yayılmacı Tel Aviv karşısında Türkiye’yi sert güç enstrümanlarına yöneltmektedir. Nitekim yakın bir geçmişte İsrail’in Filistin-Suriye-Lübnan-Yemen-İran düzleminde devam eden, bölgesel güvenliği tehlikeye atan saldırıları karşısında Ankara’nın bir eylem planı hazırlaması zorunluluğu ortaya çıkmış ve bu kapsamda Türkiye Büyük Millet Meclisinde (TBMM) bir kapalı oturum gerçekleştirilmiştir. Bu kapalı oturumda Dışişleri Bakanı Fidan, meclisi bilgilendirmiş ve İsrail’in gelecekteki olası saldırıları hakkında Türkiye’nin tedbir ve politikaları hakkında açıklama yapmıştır (NTV, 2025).

“Yeni Suriye” Denklemine İsrail ve Türkiye’yi Konumlandırmak: “Bölgesel Güvenlik Kompleksi” Perspektifinden Riskler ve Meydan Okumalar

Türkiye’nin yaşadığı birtakım diplomatik krizlerin ardından ve Mısır, Suriye, BAE gibi ülkelerle eşzamanlı olarak başlattığı İsrail’le normalleşme süreci aslında her iki tarafın da bölgede Arap devrimleri sonrasında esmeye başlayan iş birliği ve diplomasi rüzgârının etkisiyle ortaya çıkmış bir

durumdur. 2020 sonrasında tarafların kendi rızaları dahilinde ikili ilişkilerinde daha mutedil ve yumuşak bir hava oluşturma girişimlerinde bulunmaları Tel Aviv ve Ankara makamlarını çeşitli vesilelerle bir araya getirmiştir. Bu süreçte “*Ukrayna Savaşı*” nedeniyle Rusya’nın Suriye’de oluşturacağı boşluğu Tahran’ın dolduracak olmasından ve Arap Baharının başından beri bölge genelinde artan İran yayılmacılığından duyduğu endişe nedeniyle Türkiye’yle yakınlaşmaya daha çok istekli görünen İsrail de Türk dışışleri, güvenlik ve istihbarat birimleriyle görüşmelere başlamıştır. Keza Mısır için geçerli olan “*enerji dosyası*” İsrail için de hatırı sayılır derecede önemlidir ve Tel Aviv yönetimi, “*Leviathan*” doğal gaz sahasındaki gazın Türkiye’yle oluşturabileceği iş birliği sayesinde orta ve uzun vadede elde edeceği transfer imkânlarını önemsemektedir (Rettig, 2021: 10).

Ayrıca Türkiye’nin bu süreçte Tel Aviv’in sempatisini kazanacak bazı adımlar atması, örneğin yurtiçinde İsrail asıllı turistlere suikast hazırlığında olan İran ajanlarını gözaltına alması İsrail kamuoyunda büyük etki yaratmış ve İsrail Başbakanı Naftali Bennett Millî İstihbarat Teşkilâtına (MİT) ve Cumhurbaşkanı Erdoğan’a teşekkür etmiştir (Haber Vakti, 2025).

Ne var ki yukarıda da ifade ettiğimiz üzere; bahse konu noktalar üzerinden ilerleyen normalleşme adımları 7 Ekim 2023 sonrasında bambaşka bir dönem girmiş, “*El-Aksa Tufanı Operasyonu*” sonrasında İsrail’in abluka altındaki Gazze’ye (Hamas) karşı başlatmış olduğu “*Demir Kılıçlar Operasyonu*” kapsamında sivil katliama girişmesi tüm uluslararası toplumun yanında Türkiye’nin de büyük tepkisini çekmiş, Güney Afrika Cumhuriyeti tarafından Uluslararası Adalet Divanında (UAD) İsrail aleyhine açılan soykırım davasına Türkiye de dahil olmuştur (Aljazeera, 2025). Türkiye’nin öteden beri Filistin ulusunun haklı tezlerine öncelik veren ve dinî, kültürel değerleri önemseyen ahlaki ve insani dış politikası çerçevesinde attığı adımlar İsrail’i büyük ölçüde rahatsız etmiştir. Aynı şekilde unutmamak gerekir ki ABD Başkanı Donald Trump’ın ilk başkanlık döneminde (2017) imza attığı ve uluslararası toplumun büyük tepkisini toplayan “*Kudüs Kararı*”, Türkiye’nin girişimleriyle BM Genel Kurulu’nda kınanarak yok sayılmıştır (BBC, 2025).

İsrail’in 1948’den beri izlediği ve bölgedeki bütün siyasi sistemler için büyük bir güvenlik problemi ve tehdit oluşturan klasik ve mistik Yahudi inancı temeline dayanan yayılmacı/revizyonist politikası tabii olarak Ankara için de bir tehdit oluşturmaktadır. Bu kapsamda “*vadedilmiş topraklar (arz-ı mevûd)*” inancı ve politikası çerçevesinde devletin sınırlarını Nil Nehri’nden Fırat Nehri’ne kadar genişletmek için Filistin, Lübnan, Irak, Suriye ve İran gibi bölgedeki hemen hemen bütün devletlere karşı saldırgan ve sinsî politikalar izleyen Netanyahu yönetiminin bu tavrı Türkiye’yi büyük ölçüde rahatsız etmektedir (TRT Haber, 2025).

Bu rahatsızlık, iki ülkenin Suriye üzerinden karşı karşıya gelmesiyle bariz bir biçimde ortaya çıkmış ve Tel Aviv, Tahran ve Moskova’nın ardından Suriye’de Ankara’yla karşılaşmıştır (Oruç, 2025: 36.)

Türkiye’nin öteden beri kendi ulusal güvenlik öncelikleri çerçevesinde ve PKK/YPG/PYD tehdidi karşısında kuzey Suriye’de düzenlemiş olduğu askerî harekâtların (Zeytin Dalı, Barış Pınarı, Bahar Kalkanı vb.) farkında olan İsrail, Arap devrimlerinin başından beri Türkiye’ye karşı “*Kürt kartını*” kullanmaktan çekinmemiş ve PKK/PYD’nin Suriye’de kantonlaşma ve devletleşme sürecine el altından destek vererek onaylamıştır. Keza aynı politikayı Saddam rejimi altındaki Irak’a karşı uygulayan Tel Aviv yönetimi, ülkedeki Kürt azınlık üzerinde etki kurmaya ve rejime karşı kışkırtma tavrı içerisinde olmuştur (Mercan, 2025: 112). İsrail’in bölgedeki bu tavrının Washington’un öncelikle IŞİD/DEAŞ tehlikesine karşı bir vekil güç olarak kullandığı PKK’yı önceleyen stratejisiyle örtüşmesi Ankara’nın başından beri itiraz ettiği bir konu olmuş ve bir “*terör örgütü*” olan PKK’yla iş birliğinin yanlış bir seçenek olduğu Türk dışışleri tarafından defalarca muhataplara iletilmiştir (The Economist, 2025).

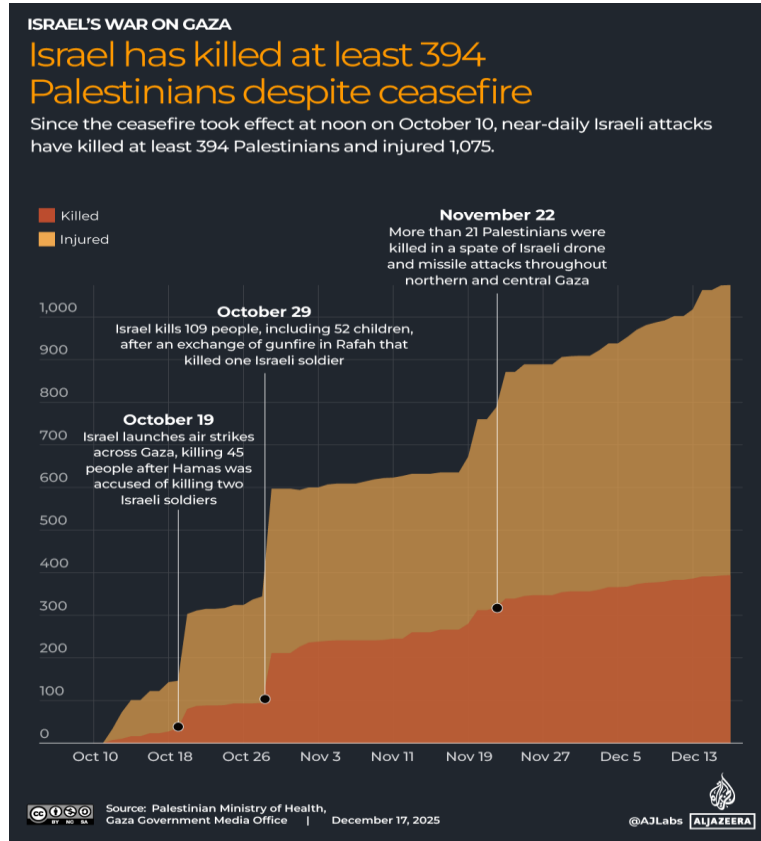
Diğer yandan Ankara’nın PKK terör örgütünü düzenlediği etkin ve caydırıcı operasyonlarla giderek zayıflatması yanında siyasi açıdan gündeme getirilen “*çözüm süreci*” ve terör örgütünün siyasi

uzantılarıyla müzakere ve görüşme olgusunun belli bir noktaya getirilmesi akabinde örgütün kendisini feshetmesi gibi somut bir noktaya gelinmiştir (Aljazeera, 2025).

Bunun yanında Suriye’de Beşar Esad rejiminin yıkılmasıyla Şam denklemine Rusya ve İran’ın bertaraf edilmesi sahada yeni bir gerçeklik inşa etmiştir. Ayrıca ABD Başkanı Trump’ın Suriye’den çekileceğini ima etmesi ve askerî yoğunluğunu azaltması, Şam-Tel Aviv-Ankara-Washington hattında yeni diplomatik ve siyasi ilişkilerin şekil almasını doğurmuştur. PKK terör örgütünün fesih ve dağılma süreciyle deyim yerindeyse “*Kürt Kartı*” bir şekilde elinden alınmış olan ya da en azından artık bu kartı etkin bir şekilde kullanmayacak olan İsrail, bu kez bölgede kendisine yakın Dürzi azınlıklara yönelerek yeni Suriye hükûmetine karşı kışkırtmayı denemiştir (Middle East Eye, 2025). Yine Lazkiye civarındaki Nusayrilerin eylemleri ve burada bulunan Esad rejimi kalıntılarının bölgedeki faaliyetleri el-Şara hükûmetinin bölgeye güvenlik kuvvetlerini sevk etmesini doğurmuştur. Dolayısıyla gerek İran ve gerekse İsrail, Suriye’deki yeni realiteyi kabullenmekte zorlanmış ve bölgedeki istikrarı bozmak için çeşitli girişimlerde bulunmayı denemişlerdir. Ancak Şara yönetiminin tekrar ülke genelinde güvenlik ve istikrarı sağlamaya yönelmesi bu huzur bozucu eylem ve müdahaleleri boşa çıkarmıştır (AA, 2025).

Türkiye ile İsrail arasında Suriye üzerinden gündeme gelen gerginlik ve nüfuz mücadelesi özellikle İsrail’in Türkiye’de askerî üs kurmasına karşı olması ve iddialara göre bu üsler için seçilmiş potansiyel konumlara saldırı gerçekleştirmesi her iki tarafın da müttefiki olan küresel aktör ABD’nin kolaylaştırıcı (*facilitator*) ya da arabulucu olarak ikili ilişkilere dahil olması beklentisini doğurmuştur. Ancak ABD’nin özellikle Trump dönemiyle başka gündemlere yoğunlaşması ve öteden beri var olan Orta Doğu angajmanını azaltması eğilimi bu noktada bir handikap oluştursa da Suriye’den çekilmeye başlaması ve bu ülke topraklarında sadece bir üs bırakması sahada artık etkin olmayacağını göstermektedir (Aljazeera, 2025).

Türkiye ile İsrail arasındaki ikili siyasi, diplomatik, ticari ve ekonomik ilişkilerin Aksa Tufanı sonrası süreçte artan bir ivmeyle giderek kötüleşmeye başlaması, dahası 8 Aralık 2024’te halkın lehine ve Esad rejimi aleyhine sonuçlanan Suriye Devriminin her iki aktörün bölgesel rekabet ve cepheleşme alanı olarak belirmesi bölgesel güvenlik kompleksi açısından bakıldığında da bölge güvenliğine birtakım yansımalar içermektedir. Öncelikle belirtmek gerekir ki; bölgesel güvenlik kompleksi sistematik bir biçimde iç içe geçmiş bir devletler grubunun temel güvenlik kaygılarının birbirinden ayrılamayacak derecede birbirine bağımlı olduğunu varsayan bir teorik arka plan olarak öne çıkmaktadır. Bu açıdan bakıldığında önce yerel düzeyde başlayan çatılma ve güvenlik riskleri daha sonra büyüyerek bölgesel ve uluslararası katmanlarda bir krize dönüşmeden önce yerel, ulusla ve en azından bölgesel katmanlarda önleyici/engelleyici tepkilerle karşılaşmalıdır (Hettne, 2015: 357).

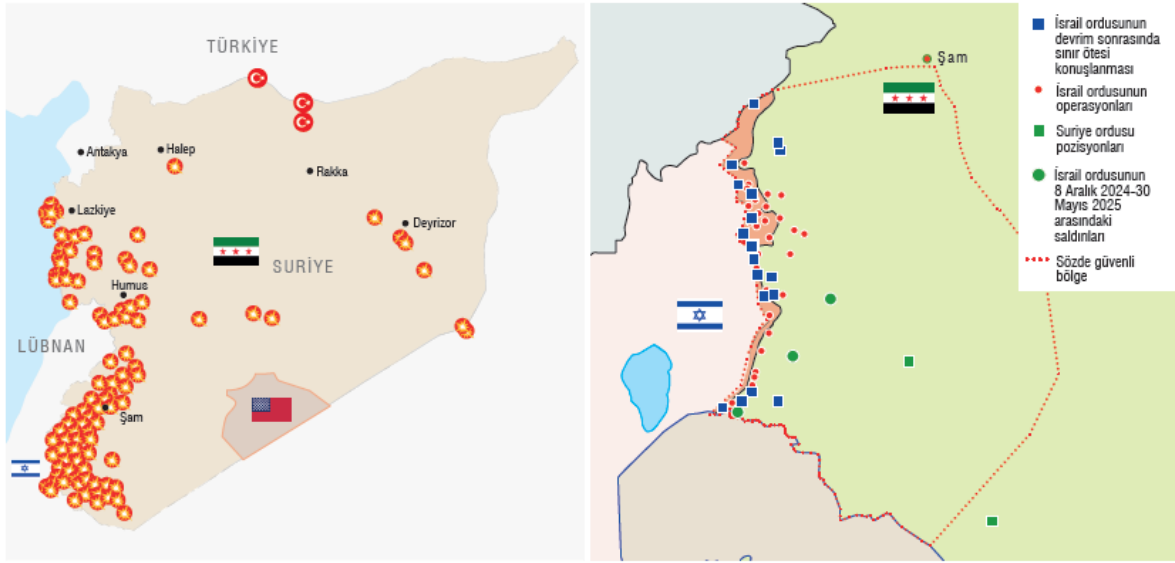

İsrail'in Gazze ateşkesi sonrasında devam eden saldırı ve şiddet eylemleri

Kaynak: AlJazeera, 2025.

Ancak yukarıdaki görselden de anlaşılabileceği gibi 13 Ekim 2025 tarihinde Mısır'ın Şarm El-Şeyh kentinde imzalanan deklârasyon ve ateşkes anlaşmasına rağmen İsrail ordusunun (*IDF*) Gazze bölgesindeki sivil nüfusa yönelik şiddet eylemleri devam etmiş ve yaklaşık 394 sivilin ölümüyle sonuçlanmıştır. Ankara'nın imzacılarından biri olduğu ateşkesin hassas ve kırılgan hale getirilerek bölgeyi tekrar istikrarsızlaştırmaya çalışan Tel Aviv hükümetinin bu eylemleri aynı bölgesel sistem (Ortadoğu) içerisinde yer alarak güvenlikleri birbirine bağlı aktörler arasında barışçıl ilişkilerin tesis edilmesini engellemektedir. Bu durum bölgesel güvenlik kompleksi açısından iç-içe geçmiş ve katmanlar arası birbirine bağlı ülke güvenliklerinin tehlikeye atılması ve güvensizliğini diğer katmanlara sirayet etmesine yol açmaktadır.

Keza aynı şekilde İsrail'deki Netanyahu hükümetinin Esad'ın devrilmesi sonrasında Güney Suriye'deki saldırılarına ve yayılmasına devam etmesi, yeni Suriye rejimi ile istikrarlı ilişkilere sahip olan Türkiye'yi bahse konu ülke topraklarında Tel Aviv ile bir nüfuz kazanma mücadelesine itmiştir. Dolayısıyla geline nokta Suriye cephesi her iki aktörün birbirini dengelemeye çalıştığı bir alan olarak ortaya çıkarken doğal olarak Ankara ile Tel Aviv arasında azalan güvenlik iş birliği potansiyeli bölgesel güvenlik konsepti açısından risk anlamı taşıyan bir döneme geçildiğinin de habercisidir. 8 Aralık sonrasında Güney Suriye'de yürüttüğü operasyonlarla İsrail artık İran nüfuzunu değil bölgedeki Türkiye nüfuzunu dengelemeye çalışmıştır (Batu, 2025: 29).

Devrim sonrası İsrail'in Suriye'de sınır-ötesi konuşlanması (solda) ve saldırıları (sağda)

Kaynak: Gökhan Batu, “İç Savaş’tan Devrime İsrail’in Suriye Dosyası: Güvenlik Politikası ve Sınır Ötesi Müdahale Konsepti”, Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) Rapor No: 46, (Aralık- 2025), s. 28. <https://orsam.org.tr/wp-content/uploads/2025/12/Ic-Savastan-Devrime-Israilin-Suriye-Dosyasi-Guvenlik-Politikasi-ve-Sinir-Otesi-Mudahale-Konsepti.pdf>

Sonuç

Bölgesel ve küresel krizler eşliğinde büyük bir dönüşüm sürecinden geçmekte olan uluslararası sistemin yapısında meydana gelen radikal değişimler, devletlerin, ulus devletlerin ve uluslararası politikanın diğer aktörlerinin dış politikaya yönelik eylem ve kararlarına da yansımaktadır. Dahası çeşitlenerek artan güvenlik tehditleri teknolojik gelişmelerin kaydettiği büyük sıçrama ekseninde her geçen gün daha farklı şekillere bürünürken, devletlerarası ilişkilerin doğası da Soğuk Savaş ve sonrası döneme göre farklılık arz etmeye başlamıştır. Bu bağlamda artan krizler, iklim değişimleri, çoğalan güvenlik riskleri karşısında diplomasi ve diğer barışçı girişimler devletlerin dış politika gündemlerinde daha fazla oranda yer alması gerekirken, dogmatik inanç ve emellere kapılan İsrail gibi ülkeler ütöpik ve mistik hedeflerine ulaşmak için saldırgan ve yayılmacı politikalar izlemekte; bu ise küresel ve bölgesel güvenliği tehlikeye atmaktadır.

7 Ekim sonrasındaki süreçte dünyada eşi benzeri görülmedik yöntemlerle (aç bırakarak, altyapıyı tahrip ederek, yardımların ulaşmasını engelleyerek ve uluslararası yardım kuruluşlarını tehdit ederek) Gazze'deki nüfusa karşı soykırıma girişen Tel Aviv yönetimi karşısında neredeyse bütün Batılı aktörler vicdanları Netanyahu hükûmeti tarafından esir alınmış bir biçimde bu insanlık ayıbı ve utancını seyretmektedir. Bu durum karşısında sesini ve itirazını en fazla yükselten ülkeler arasında yer alan Türkiye, diplomatik, hukuki, siyasi ve toplumsal açılardan Gazze'deki katliam ve soykırımın sona ermesi için en büyük uğraşı veren aktörler arasında yer almıştır. Bölgedeki ve uluslararası sistemdeki güvenlik problemlerini derinleştiren ve bizatihi tehdidin adresi hâline gelen İsrail, halkın başarıya ulaştırdığı Suriye'deki devrimi ve devrim sonrası oluşan istikrar ve huzur ortamını da hedef almış görünmektedir. Bahse konu yayılmacı, saldırgan ve terörist politikalarıyla Lübnan, Irak, İran gibi diğer bölge ülkelerinin topraklarını doğal yayılma alanı ve potansiyel çatışma bölgesi görerek istikrarsızlaştırmaya çalışan Netanyahu ve ekibi, kaçınılmaz bir şekilde Türkiye ile karşı karşıya gelmektedir. Bu kaçınılmaz karşılaşmanın mecburi ve tabii cephesi ise Suriye olarak belirmiş durumdadır. Türkiye'nin Arap devrimleri sonrasında ve 7 Ekim öncesinde ilişkilerini

normalleştirmeye çalıştığı ve bu yönde adımlar attığı Tel Aviv’le olan Suriye üzerinden karşılaşma normalleşme rüzgârının kesilmesiyle önce restleşmeye, ardından ise görüşmeler ve istişareler bağlamında “kontrollü gerginlik” atmosferine dönüşmüş durumdadır. Suriye Cephesindeki karşılaşma aktörler-arası dengeleme ve nüfuz savaşına dönüşürken bölgesel güvenlik konseptinin ifade etmiş olduğu bölgesel sistemdeki iç-içe geçmiş aktör güvenlikleri ise bizzat Tel Aviv’in revizyonist ve mütecaviz eylem ve politikaları bağlamında aşınmıştır.

Kaynakça

- Arı, Tayyar. “Filistin’de Kalıcı Barış Mümkün mü?”, *Akademik Ortadoğu*, Cilt: 2, Sayı: 1, (2007): 11-34.
- Arı, Tayyar. *Geçmişten Günümüze Ortadoğu: Savaş, Siyaset ve Diplomasi (Cilt 1)*, 7. Baskı, Bursa: Alfa Yayınları, 2017.
- Batu, Gökhan. “İç Savaş’tan Devrime İsrail’in Suriye Dosyası: Güvenlik Politikası ve Sınır Ötesi Müdahale Konsepti”, *Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) Rapor No: 46*, (Aralık-2025): 1-38. <https://orsam.org.tr/wp-content/uploads/2025/12/Ic-Savastan-Devrime-Israilin-Suriye-Dosyasi-Guvenlik-Politikasi-ve-Sinir-Otesi-Mudahale-Konsepti.pdf>
- Demir, Derya ve Rüştü Yayar, “Siyasi Krizlerin Gölgesinde Türkiye-İsrail Ticari İlişkileri Üzerine Bir Değerlendirme”, *Erciyes Akademi*, Cilt: 39, Sayı: 1, (2025): 180-205.
- “Devlet Bahçeli: Vakit kaybedilmeden İsrail’e karşı harekete geçilmelidir”, *TRT Haber*, 24.06.2025 <https://www.trthaber.com/haber/gundem/devlet-bahceli-vakit-kaybedilmeden-israile-karsi-harekete-gecilmelidir-911699.html> 24.06.2025
- Duran, Burhanettin. “Arap İsyanlarında On Yılın Muhasebesi ve Türkiye’nin Yeri”, *Arap Devrimleri: Değişim ve Süreklilik*, ed. Ramazan Yıldırım-Mahmut Alrantisi, İstanbul: SETA Yayınları, 2021, s. 15-36.
- Çinkara, Gökhan. “The Transformation of Turkish-Israeli Relations after al-Aqsa Flood: An Analysis of Geopolitical, Political and Social Dynamics”, *Insight Turkey*, Vol: 17, No: 3, (Summer-2025): 185-206.
- “Gaza war has to stop now, and US is the one to stop it-UN SDSN Official”, *TRT World*, 05.03.2024 <https://www.trtworld.com/article/17237714> 24.06.2025
- Hettne, Björn. “Teori ve Pratikte Güvenliğin Bölgeselleşmesi”, *Uluslararası İlişkilerde Çatışmadan Güvenliğe*, der., Mustafa Aydın, Hans Günter Brauch, Mitat Çelikpala, Ursula Oswald Spring ve Necati Polat, 2. Baskı, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2015, 353-368.
- “Israeli army ordered to prepare to ‘defend’ Druze city in southern Syria”, *Middle East Eye*, 02.03.2025 <https://www.middleeasteye.net/news/israeli-army-ordered-prepare-defend-druze-city-southern-syria> 24.06.2025
- “Israel strikes near Syria’s presidential palace in ‘message’ to new leader Sharaa”, *Reuters*, 03.05.2025 <https://www.reuters.com/world/middle-east/israel-attacks-target-near-syrian-presidential-palace-netanyahu-says-2025-05-02/> 24.06.2025
- “Israel strikes Syria 480 times and seizes territory as Netanyahu pledges to change face of the Middle East”, *CNN*, 11.12.2024 <https://edition.cnn.com/2024/12/10/middleeast/israel-syria-assad-strikes-intl> 24.06.2025

- İnat, Kemal. “Türkiye’nin ‘Yeni Suriye’ Politikası: İstikrar ve Güvenlik Arayışı”, *Yeni Suriye ve Uluslararası Aktörler*, ed. Kemal İnat-Nebi Miş, İstanbul: SETA Yayınları, 2025, s. 71-88.
- “İsrail Başbakan’ından MİT’e özel teşekkür”, *Haber Vakti*, 29.06.2022 <https://www.habervakti.com/israil-basbakanindan-mite-ozel-tesekkur> 24.06.2025
- “Jerusalem: UN resolution rejects Trump’s declaration”, *BBC*, 22.12.2017, Erişim: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-42446027> 19.06.2025
- Kaya, Mehmet. “Türk-İsrail İlişkileri ve Filistin”, *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 18, (2019): 1043-1066.
- Kulu, Muhammed Mustafa. “İsrail Milli Güvenlik Algısında Suriye İç Savaşı”, *Küresel ve Bölgesel Aktörlerin Suriye Stratejileri*, ed. Burhanettin Duran, Hasan Basri Yalçın, 3. Baskı, İstanbul: SETA Yayınları, 2018, s. 267-274.
- Mercan, Muhammed Hüseyin. “İsrail’in Esed Rejimi Sonrası Suriye Politikası: Vur, Zayıflat ve Etkisiz Kıl”, *Yeni Suriye ve Uluslararası Aktörler*, ed. Kemal İnat-Nebi Miş, İstanbul: SETA Yayınları, 2025, s. 101-112.
- Mercan, Muhammed Hüseyin. “Operation al-aqsa Flood: A Rupture in the History of the Palestinian Resistance and Its Implications”, *Insight Turkey*, Vol: 25, No: 4, (2023): 79-90.
- Mucuk, H., Özdemir, H. ve M. A. Anik. “El-Aksa Tufanı Operasyonu ve Türkiye’de Kamuoyunun Filistin Algısı”, *Fikriyat Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, Cilt 3, Sayı 2, (2023): 101-118.
- Oruç, Haydar. “Türkiye-İsrail Mücadelesinde Suriye’nin Yeri ve Önemi”, *Kriter*, Yıl: 10, Sayı: 101, (Mayıs-2025), s. 36-39.
- “PKK to disband, potentially ending decades of conflict in Turkey”, *Aljazeera*, 12.05.2025 <https://www.aljazeera.com/news/2025/5/12/kurdish-pkk-to-disband-potentially-ending-decades-of-conflict-turkey> 24.06.2025
- Rettig, Elai. “Securitizing Energy Cooperation: Israel’s Regional Shift in the East-Mediterranean”, *Foreign Policy Analysis*, Volume: 17, Issue: 3, (2021): 1-18.
- “Salon boşaltıldı, kapılar kilitlendi: Meclis’te İsrail tehdidi oturumu”, *NTV*, 08.10.2024 <https://www.ntv.com.tr/galeri/turkiye/salon-bosaltildi-kapilar-kilitlendi-mecliste-israil-tehdidi-oturumu,RznrfHsik0ugyig35ypsgw> 24.06.2025
- “Syrian authorities regain control over most areas in clashes with Assad loyalists”, *Anatolian Agency*, 09.03.2025 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/syrian-authorities-regain-control-over-most-areas-in-clashes-with-assad-loyalists/3504060> 24.06.2025
- Şekerci Hayali, A. S. (2025). “The Evolution of Turkish-Israeli Relations: Historical Foundations, Strategic Alliances and Contemporary Challenges”, *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 123-138.
- T.C. Ticaret Bakanlığı, “İsrail ile Ticaret İddialarına İlişkin Basın Açıklaması”, 22.05.2025 (İsrail ile Dış Ticaretimiz Hakkında Bilgi Notu) <https://ticaret.gov.tr/haberler/israil-ile-ticaret-iddialarina-iliskin-basin-aciklamasi> 25.06.2025
- “Turkey and Israel are becoming deadly rivals in Syria”, *The Economist*, 07.04.2025 <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2025/04/07/turkey-and-israel-are-becoming-deadly-rivals-in-syria> 24.06.2025

- “Turkey and Israel on the Brink of War over Syria: Context, Interests and Scenarios”, *Institute Of Foreign Affairs*, 29.04.2025 <https://www.ifa.gov.et/2025/04/29/turkey-and-israel-on-the-brink-of-war-over-syria-context-interests-and-scenarios/>
- “Turkey submits ICJ bid to join South Africa’s genocide case against Israel”, *Aljazeera*, 07.08.2024 <https://www.aljazeera.com/news/2024/8/7/turkey-submits-icj-bid-to-join-south-africas-genocide-case-against-israel> 24.06.2025
- “Türkiye-İsrail Siyasi İlişkileri”, *T.C. Dışişleri Bakanlığı*, <https://www.mfa.gov.tr/turkiye-israil-siyasi-iliskileri.tr.mfa> 22.06.2024
- “Türkiye ve İsrail arasında yaşanan ‘Suriye gerilimi’ hakkında neler biliniyor?”, *BBC News Türkçe*, 07.04.2025 <https://www.bbc.com/turkce/articles/cx2ygknjd29o> 24.06.2025
- “Trump says he told Netanyahu he ‘has to be reasonable’ about any disputes with Türkiye”, *Anatolian Agency*, 07.04.2025 <https://www.aa.com.tr/en/americas/trump-says-he-told-netanyahu-he-has-to-be-reasonable-about-any-disputes-with-turkiye/3530982> 24.06.2025
- “US to reduce military presence in Syria, keeping only one base operational”, *Aljazeera*, 03.06.2025 <https://www.aljazeera.com/news/2025/6/3/us-to-reduce-military-presence-in-syria-keeping-only-one-base-operational> 24.06.2025
- Uzer, Umut. “Türkiye-İsrail İlişkilerinde Bunalım”, *Ortadoğu Etütleri*, Cilt: 2, Sayı: 2, (Ocak-2011): 137-168.
- Zelin, Aaron Y., Soner Cagaptay, “A New Age for Turkish Relations with Syria”, *TWI*, 20.02.2025 <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/new-age-turkish-relations-syria> 24.06.2025